

SPRAWOZDANIA I RECENZJE

Liturgia Sacra 14 (2008), nr 2, s. 473–503

XLIV Sympozjum Wykładowców Liturgiki

(Legnica – Borowice k. Karpacza – Krzeszów – Legnica, 8–10 września 2008 r.)

W dniach 8–10 września 2008 r. odbyło się na terenie diecezji legnickiej Sympozjum Wykładowców Liturgiki zatytułowane *Liturgiczna posługa biskupa*. Tegoroczna tematyka współbrzmiała z obchodami X rocznicy świeceń biskupich ordynariusz legnickiego, ks. bpa dra Stefana Cichego, który jest także przewodniczącym Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Czcigodny Jubilat był jednocześnie gospodarzem spotkania. Rozpoczynając sympozjum w auli Wyższego Seminarium Duchownego w Legnicy, ks. bp Cichy przybliżył zebranym obraz swojej diecezji, której najpiękniejsze zakątki uczestnicy mogli osobiście poznać już w kolejnych dniach dzięki bogatemu programowi tegorocznego spotkania. Następnie rektor seminarium, ks. dr L. Rządkiwicz, przedstawił historię seminarium legnickiego, a także aktualną sytuację powołaniową w diecezji.

W tematykę XLIV sympozjum wprowadził ks. prof. dr hab. H.J. Sobeczko (UO), który podkreślił wyjątkowy charakter tego spotkania, koncentrujący uwagę na Jubilate i posłudze, którą pełni od 10 lat.

W pierwszym wykładzie, zatytułowanym *Auctoritas episcopi w liturgii*, ks. prof. dr hab. B. Nadolski z Poznania wskazał, iż punktem wyjścia w tym zagadnieniu jest *auctoritas* liturgii. Spoglądając na historię, przywołał postać Piusa XII, który w 1954 r. zwrócił się do teologów z prośbą o szukanie teologii episkopatu. Profesor dokonał krótkiej charakterystyki dzieła *L'episcopat et l'Eglise universelle*, wydanego w 1962 r. tuż przed *Vaticanum II*, które poruszając zagadnienie władzy biskupiej, oparte zostało przede wszystkim na Piśmie Świętym i Tradycji. Poszukując współczesnego rozumieniu źródła i zakresu *auctoritas episcopi*, ks. Nadolski przy-

toczył konstytucję *Lumen gentium*, która na pierwszym miejscu stawia Kościół — przestrzeń, w której posługuje biskup; dalej zaś Kościół rozumiany jako *communio personarum*. Podkreślił, że *auctoritas* oznacza odpowiedzialność za człowieka. Analizując tę odpowiedzialność w posłudze biskupiej, prelegent zaznaczył, że biskupi są przede wszystkim *promotores et custodes* — krzewicielami, kierownikami i stróżami całego życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele. Są też głównymi szafarzami tajemnic Bożych, kierownikami, krzewicielami i stróżami życia liturgicznego. Etos *auctoritas episcopi* znajduje podstawę w Jezusowym stwierdzeniu: „Ja jestem dobrym Pasterzem” (J 10,11.14).

Następnie miał miejsce komunikat ks. dra D. Kwiatkowskiego (UMK), zatytułowany *Analiza formularza mszalnego święceń biskupich*. Prelegent przypomniał, iż do głównych zadań biskupa, o których mowa w tekstach mszalnych, należy m.in. głoszenie słowa Bożego. Funkcja ta znajduje swoje podstawy w Biblii, jak również mocne uzasadnienie w nauczaniu Kościoła (np. adhortacja Jana Pawła II *Pastores Gregis*). Tekst prefacji mówi o biskupie jako „pierwszym szafarzu sakramentów w powierzonej mu diecezji”. Zaś „pasterskie i ojcowskie posługiwanie” — wzorem Jezusa Chrystusa — należy również do priorytetów biskupiej posługi.

W samo południe w Katedrze Legnickiej uczestnicy sympozjum koncelebrowali Eucharystię pod przewodnictwem ks. bpa Cichego. Tą Mszą świętą Jubilat rozpoczął wraz ze zgromadzonymi liturgistami i wiernymi dziękczynienie za dar swego biskupiego posługiwania. W homilii, której podstawą było przypadające w tym dniu Święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Jubilat wspólnie zaprezentował możliwość wykorzystania tekstów liturgicznych jako bazę przepowiadania.

Po obiedzie, który odbył się w Centrum Spotkań im. Jana Pawła II, uczestnicy wysłuchali wykładu ks. dr. hab. S. Araszczuka (PWT, Legnica) zatytułowanego *Biskup – pasterz diecezji w świetle „Obrzędów poświęcenia ołtarza i kościoła”*. Punktem wyjścia tego wystąpienia stały się biblijne obrazy pasterza Starego i Nowego Przymierza. To właśnie biblijne ujęcie pasterskiej posługi odnajdujemy w szczególny sposób w *Obrzędach poświęcenia Kościoła i ołtarza*. Prelegent przywołał dokumenty Magisterium Kościoła, które na nowo podkreślają takie rozumienie biskupich zadań, wśród nich główne miejsce zajmują: konstytucja *Lumen gentium*, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele, jak również *Pastores dabo vobis*, X synod biskupów w Rzymie w 2001 r. oraz *Ceremoniale Episcoporum*. Teksty *Obrzędów poświęcenia Kościoła i ołtarza* ujmują teologię Soboru Watykańskiego II na temat posługi biskupa. W modlitwie poświęcenia biskup jest ukazany jako przewodniczący wspólnoty — pasterz, którego posługa najpełniej realizuje się poprzez sprawowanie Eucharystii, a także w modlitwie i trosce o wspólnotę.

Kolejnym punktem sympozjum było wręczenie ks. bpowi Stefanowi Cichemu ksiąg pamiątkowych. Ks. prof. Sobeczko (UO), składając życzenia Jubilatowi, zaprezentował przygotowaną specjalnie na jego cześć księgę *Mirabile Laudis Can-*

ticum. Liturgia godzin: dzieje i teologia, wydaną w serii „Opolska Biblioteka Teologiczna”. Praca składa się z dwóch części. Pierwsza dotyczy bezpośrednio osoby Jubilat, gdzie oprócz przedstawiania jego barwnej postaci, umieszczone zostały informacje dotyczące niezwykle bogatego dorobku naukowego i bezcennego wkładu ks. bpa Cichego w rozwój liturgii. Drugą część książki stanowi zbiór artykułów.

Ks. prof. Krakowiak (KUL) wręczył Jubilatowi przygotowany specjalnie na tę okazję VIII zeszyt z serii „Roczniki Teologiczne”, zatytułowany *Liturgika*.

Jubilat dziękując za księgi i życzenie, powiedział: „Jubileusz jest nie tylko miejscem na wspomnienia, ale i na dziękczynienie” Dodął również: „Spoglądając w przeszłość, widzi się, co się udało zrobić, a czego się nie udało, w terażniejszości — dziękuje, ale i spogląda w przyszłość”

Kolejnym punktem dnia było nawiedzenie sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej w Legnickim Polu.

Pierwszy bardzo bogaty pod względem naukowym i kulturalnym dzień Sympozjum zakończył się wieczornym spotkaniem, na którym podjęto dyskusję na temat statutów Stowarzyszenia Liturgistów Polskich.

Drugi dzień rozpoczął się wizytą w Parku Miniatur w Kowarach. Tam można było podziwiać zgromadzone na niewielkiej przestrzeni miniaturowe najpiękniejszych zabytków diecezji legnickiej.

Następnie uczestnicy zostali przewiezieni do Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie. To pielgrzymkowe miejsce stanowiło bazę drugiego dnia spotkania.

Rola ceremoniarza biskupiego w katedrze i w diecezji — była tematem wykładu ks. dr. hab. J. Miazka (UKSW). Prelegent podkreślił wagę liturgii katedralnej, która powinna stanowić centrum i przykład dla całej diecezji. Możliwość taka istnieje poprzez żywy związek wszystkich parafii z katedrą, który można realizować zwłaszcza poprzez udział parafii w liturgiach katedralnych przy okazji różnych uroczystości diecezjalnych. Następnie prelegent rozróżnił funkcję ceremoniarza biskupiego — która to funkcja połączona jest z obecnością biskupa, i ceremoniarza katedralnego — jako funkcją związaną z miejscem — katedrą. Jako najważniejsze wymagania wobec ceremoniarza zostały podkreślone: znajomość historii liturgii, teologii oraz prawa i przepisów liturgicznych („powinien dbać o przepisy, ale według ducha”). Dodatkowymi przymiotami ceremoniarza winny być: wrażliwość duszpasterska oraz umiejętność dyskretnego działania podczas celebracji. Powinien posiadać również autorytet w swojej diecezji (tutaj ważną rolę odgrywa wsparcie, jakim ceremoniarza obdarza biskup diecezjalny). Rolą ceremoniarza powinna być również troska o szeroko rozumiane piękno katedry.

Pierwszy komunikat tego dnia: *Teologia liturgiczna czy teologia liturgii?* wygłosił ks. dr hab. B. Migut (KUL). Przyglądając się różnym szkołom liturgicznym

(np. prof. Triacca), prelegent zastanawiał się nad terminem, który oddawałby pełny sens przedmiotu. Teologia liturgiczna — to określenie wyraża związek z eucharystią, zaś teologia liturgii dotyczy bardziej samego jej opisu. Oba wyrażenia przedstawiają rzeczywistości, które wzajemnie się jednak przenikają.

Po pierwszym komunikacie wszyscy zebrani sprawowali Najświętszą Ofiarę pod przewodnictwem ks. biskupa w bazylice sanktuarium krzeszowskiego. Po obiedzie i krótkiej przerwie miały miejsce dalsze komunikaty.

Rewaloryzacja roli paschału w odnowionej liturgii — tym tematem zajął się ks. dr hab. K. Lijka (UAM, Obra). Prelegent przyjrzał się rozwojowi paschału w dziejach Kościoła, poczynając od pierwszych wieków. Przywołał postaci świętych Hieronima i Ambrożego, którzy już wspominali o tej wielkanocnej świecy. Ważnym w dziejach rozwoju podjętej problematyki był pontyfikat papieża Zozyma (417–418). W tym czasie bowiem został wprowadzony obrzęd błogosławieństwa paschału w diecezjach sąsiadujących z Rzymem. W kolejnych wiekach obserwuje się wiele zmian w postrzeganiu jego roli. Ostatecznie XX w. przynosi na nowo dostrzeżenie jego wyjątkowości w liturgii. Nowym zagrożeniem paschału staje się jednak zastępowanie go plastikowymi wyrobami, które zaprzeczają jego istocie.

Kolejny komunikat zatytułowany był: *Człowiek w misterium liturgii wg R. Guardiniego* — autorstwa ks. dr. hab. M. Worbsa (UO). Ze względu na nieobecność prelegenta, przygotowaną treść przedstawił ks. prof. Sobeczko (UO).

Geneza i rozwój śląskiego kalendarza liturgicznego świętych — były tematem wystąpienia ks. dr. hab. E. Mateji (UO). W komunikacie przyjrzał się on wpływowi misjonarzy na rozwój kalendarza śląskiego. To zakony, zdaniem prelegenta, kształtowały kalendarz, chcąc w ten sposób propagować kult swoich świętych. Wpisy świętych dokonywane były również przez kopistów. Na Śląsku zauważyć można wpływy zwłaszcza franciszkańskie — wczesny kult św. Franciszka, a także czeskie, czy — zdaniem niektórych — krakowskie (św. Wojciech, św. Waclaw).

W ostatnim komunikacie, zatytułowanym *Pozamszalny kult Eucharystii w odnowionej liturgii*, ks. dr R. Pierskała (UO) przyjrzał się czynnikom kształtującym pobożność eucharystyczną. Ukazał rozwój kultu, u którego początku znajdowało się przechowywanie Świętych Postaci w celu udzielania Wiatyku i Komunii św. poza Mszą św. Stopniowo pojawiały się różne formy adoracji Najświętszego Sakramentu. Kościół przypominał tę pierwotną gradację przechowywanej Eucharystii w dokumentach po Soborze Watykańskim II: Wiatyk – Komunia św. poza Mszą – adoracja Najświętszego Sakramentu. Natomiast o sensie adoracji w życiu Kościoła przypominał Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia* oraz Benedykt XVI w encyklice *Sacramentum Caritatis*. Ks. Pierskała podkreślił, że sprawowanie Eucharystii w ofierze Mszy św. jest źródłem i celem kultu Najświętszego Sakramentu poza Mszą świętą, stąd też istotą jest najpierw właściwe rozumienie relacji pomiędzy celebracją Mszy św. i innymi formami kultu.

Po komunikatach miała miejsce dyskusja i podsumowanie sympozjum. Na zakończenie drugiego dnia liturgię uczestniczyli w modlitwie nieszporów.

Trzeci dzień sympozjum wypełniło zwiedzanie niezwykłych zabytków: świątyni *Wang* w Karpaczu Górnym, sanktuarium Krzyża Świętego w Jeleniej Górze, a także Kościoła Pokoju w Jaworze.

W tym dniu odbyło się także spotkanie Komisji Konferencji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Ostatnim wydarzeniem Sympozjum była wspólna Eucharystia w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego w Legnicy.

Ks. Maciej Skóra